

इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत शिक्षणा - या विद्यार्थ्यांसाठीच्या राजीव गांधी विद्यार्थी अपघात सानुग्रह अनुदान योजनेत सुधारणा करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण -२०२१/ प्र.क्र .१५२/ एसडी-६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
दिनांक : २१ जून, २०२२

- वाचा** १) शासन निर्णय क्रमांक पीआरई / २००१ / ५७७८३ / (२८ ९ १ / प्राशि -१, दि. २० ऑगस्ट, २००३.
२) शासन निर्णय क्रमांक पीआरई / २०११ / प्र.क्र .२४९ / प्राशि -१, दि. ११ जुलै, २०११.
३) शासन निर्णय क्रमांक पीआरई / २०११ / प्र.क्र .२४९ / प्राशि -१, दि. १ ऑक्टोबर, २०१३.
४) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय पुणे यांचे पत्र क्र. प्राशिसं/२०२१-२२/रागांविअसाअयो/
सुधारणा/२०४, दिनांक १३ ऑगस्ट, २०२१.

प्रस्तावना -

विद्यार्थ्यांना अपघातामुळे पोहोचलेल्या क्षतीची काही प्रमाणात नुकसान भरपाई व सुरक्षा कवच देण्याच्या दृष्टीने राज्यातील इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत शिक्षण घेणाऱ्या सर्व विद्यार्थ्यांसाठी "राजीव गांधी विद्यार्थी सुरक्षा योजना" विमा कंपन्यामार्फत संदर्भाधीन शासन निर्णय दिनांक २० ऑगस्ट, २००३ पासून राबविण्यात येत होती. यासाठी सर्व विद्यार्थ्यांचे विम्याचे हप्ते एकत्रितरित्या शासनाकडून अदा करण्यात येत होते.

२. विमा कंपन्या विविध कारणे सांगून विद्यार्थ्यांना भरपाई देण्याबद्दल टाळाटाळ करीत होत्या किंवा उशिर लावत होत्या. विद्यार्थ्यांच्या अपघाताचे दावे लवकर निकाली लागत नसल्याबाबत विमा कंपन्यामार्फत योजना बंद करून त्या ऐवजी " सानुग्रह अनुदान योजना " प्रायोगिक तत्वावर राबविण्याचा निर्णय शासनाने संदर्भाधीन शासन निर्णय दि.११ जुलै २०११ अन्वये घेतला. सदर योजना दि. २७/०८/२०१० ते दि. २६/०८/२०१२ पर्यंत राबविण्यात आली.

३. प्रायोगिक तत्वावर जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समितीमार्फत राबविण्यात आलेल्या वरील योजनेची प्रभावीरित्या अंमलबजावणी झाली असून मोठ्याप्रमाणावर विद्यार्थ्यांना व त्यांच्या पालकांना दिलासा मिळालेला आहे . या योजनेची फलश्रुती लक्षात घेता ही योजना दि . २७ ऑगस्ट , २०१२ पासून नियमित स्वरूपात सुरु करण्यात आली आहे. सन २०१३ पासून वाढलेली महागाई व विद्यार्थ्यांचे अपघाताचे

वेगवेगळे स्वरूप यानुषंगाने प्रस्तुत योजना सुधारित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. या सर्व बाबींचा विचार करून शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे:-

शासन निर्णय :

१. शासन निर्णय क्रमांक पीआरई / २०११ / प्र.क्र.२४९ / प्राशि -१, दि.१ ऑक्टोबर, २०१३अन्वये राबविण्यात आलेल्या राजीव गांधी विद्यार्थी अपघात सानुग्रह अनुदान योजना " खालील सुधारणांसह नियमित स्वरूपात राबविण्यात यावी.
२. सदरची योजना इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंत शिकणा - या सर्व मुला / मुलींना लागू राहिल.
३. सदर योजनेमध्ये विद्यार्थ्यांचा अपघात / जखमी झाल्यास अनुज्ञेय सानुग्रह अनुदान व त्यासाठी सादर करावयाची कागदपत्रे खालीलप्रमाणे राहतील.

अ.क्र.	अपघाताची बाब	सानुग्रह अनुदानाची रक्कम रूपये	प्रस्तावासोबत ३ प्रतीत सादर करावयाची कागदपत्रे
१	विद्यार्थ्यांचा अपघाती मृत्यू	रु.१,५०,०००/-	१.प्रथम खबरी अहवाल २.स्थळ पंचनामा ३.इन्क्वेस्ट पंचनामा ४.सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले मयत विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत शवविच्छेदन अहवाल. किंवा मृत्यू दाखला (सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले)
२	अपघातामुळे कायमचे अपंगत्व (२ अवयव /दोन डोळे किंवा १ अवयव व १ डोळा निकामी)	रु.१,००,०००/-	अपंगत्वाच्या कारणाबाबतचे डॉक्टरांचे अंतिम प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह (कायम अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र)
३	अपघातामुळे कायमचे अपंगत्व (१ अवयव किंवा १ डोळा कायम निकामी)	रु.७५,०००/-	अपंगत्वाच्या कारणाबाबतचे डॉक्टरांचे अंतिम प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह (कायम अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र)
४	विद्यार्थ्यांस अपघातामुळे शस्त्रक्रिया करावी लागल्यास	प्रत्यक्ष हॉस्पिटलचा खर्च किंवा जास्तीत जास्त रु.१,००,०००/-	शस्त्रक्रियेबाबतचे हॉस्पिटलचे प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह

५	विद्यार्थी आजारी पडून, सर्पदंशाने किंवा पोहताना मृत्यू झाल्यास	रु.१,५०,०००/-	सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले मयत विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत शवविच्छेदन अहवाल. किंवा मृत्यू दाखला
६	विद्यार्थी कोणत्याही कारणाने जखमी झाल्यास (क्रीडा स्पर्धेत खेळताना, शाळेतील जड वस्तू पडून, आगीमुळे, विजेचा धक्का, वीज अंगावर पडून,)	प्रत्यक्ष हॉस्पिटलचा खर्च किंवा जास्तीत जास्त रु.१,००,०००/-	हॉस्पिटलचे उपचारा बाबतचे प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह

४. विद्यार्थ्यांच्या सानुग्रह अनुदानाचे प्रस्ताव तयार करण्याची जबाबदारी विद्यार्थ्यांचे पालक व संबंधित शाळांचे मुख्याध्यापक / गट शिक्षणाधिकारी / शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक) / शिक्षण निरीक्षक यांची राहिल.

५. या योजनेमध्ये खालील बाबींचा सामवेश राहणार नाही .

- १) आत्महत्येचा प्रयत्न करणे.
- २) आत्महत्या किंवा जाणीवपूर्वक स्वतःला जखमी करून घेणे.
- ३) गुन्ह्याच्या उद्देशाने कायदयाचे उल्लंघन करताना झालेला अपघात.
- ४) अंमली पदस्थ्यांच्या अंमलाखाली असताना झालेला अपघात.
- ५) नैसर्गिक मृत्यू
- ६) मोटार शर्यतीतील अपघात

६. या योजनेतर्गत विद्यार्थ्यांचे निधन झाल्यास त्यांच्या कुटुंबीयांना सानुग्रह अनुदानाची रक्कम पुढील प्राधान्य क्रमानुसार अदा करावीत.

- १) विद्यार्थ्यांची आई.
- २) विद्यार्थ्यांची आई हयात नसल्यास वडील.
- ३) विद्यार्थ्यांची आई - वडील हयात नसल्यास १८ वर्षावरील भाऊ किंवा अविवाहीत बहीण किंवा पालक

७. या योजनेतील प्रस्ताव निकाली काढण्यासाठी खालीलप्रमाणे प्रत्येक जिल्ह्यात समिती गठित करण्यात येत आहे.

१) जिल्हाधिकारी	:अध्यक्ष
२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी (जिल्हा परिषद)/ महापालिका उप आयुक्त	:सदस्य
३) पोलीस अधिक्षक / पोलीस उपायुक्त	:सदस्य
४) शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)/प्रशासन अधिकारी (शिक्षण)/शिक्षण निरिक्षक	:सदस्य
५) जिल्हा आरोग्य अधिकारी / सिव्हील सर्जन /सक्षम वैद्यकीय अधिकारी	:सदस्य
६) शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / शिक्षण निरिक्षक)/प्रशासन अधिकारी (शिक्षण)	:सदस्य सचिव

८. वरिल समितीसमोर झयत्ता १ ली ते ८ वी व ९ वी ते १२ वी मध्ये शिकणा - या मुला / मुलींकरिता प्रस्ताव सादर करण्याची जबांबदारी अनुक्रमे शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) यांची राहिल. बृहन्मुंबई शहराकरीता संबंधित शिक्षण निरिक्षक यांनी प्रस्तावांची छाननी करुन समितीसमोर सादर करावेत,

९. योजनेची कार्यपध्दती व संबंधितांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या -

१) पात्र विद्यार्थ्यांच्या पालकांने सानुग्रह अनुदानाचा प्रस्ताव ३ प्रतीत (विवरणपत्र - अ) संबंधित मुख्याध्यापकांमार्फत झयत्ता १ ली ते ८ वी व ९वी ते १२ वी पर्यंतच्या मुला / मुलींकरिता अनुक्रमे शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद यांच्याकडे सादर करावे . मात्र , बृहन्मुंबई शहराकरिता सदर प्रस्ताव संबंधित विभागाचे शिक्षण निरिक्षक (पश्चिम / उत्तर / दक्षिण) यांच्याकडे संबंधित पालकाने दाखल करावे . सदर अर्जाची छाननी शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक) / शिक्षण " निरिक्षक यांनी करावी आणि जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समितीपुढे निरिक्षक यांनी बैठकीच्यावेळी सादर करावी.

२. सदर समितीची बैठक आवश्यकतेप्रमाणे तथापि, महिन्यातून किमान एकदा घेण्यात यावी .

३. या योजने अंतर्गत जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समितीने सर्व बाबींचा विचार करुन निर्णय घ्यावा. समितीने प्रस्ताव नाकारल्यास संबंधित पालकांना लेखी स्वरुपात कारणासह कळवावे .

४) समितीने मंजूर केलेल्या प्रस्तावांची रक्कम संबंधित शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक) / शिक्षण निरीक्षक यांनी संबंधित संस्थेच्या मुख्याध्यापकांमार्फत एकाच हफत्यात धनादेशाद्वारे लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये ७ दिवसात जमा करावे.

५) या योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना नियंत्रक अधिकारी आणि शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक) / शिक्षण निरीक्षक यांना आहरण व संवितरण अधिकारी (DDO) म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

६) या योजनेची प्रभावी अंमलबजावणीची सर्व जबाबदारी शिक्षण संचालक (प्राथमिक), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची राहिल. शिक्षण संचालक (प्राथमिक) यांनी ह्या योजनेची योग्य ती प्रसिध्दी कराची, वेळोवेळी सर्व संबंधितांचा आढावा घ्यावा व दरमहिन्याला शासनाला सविस्तर अहवाल सादर करावा.

१०. या योजनेखाली येणारा खर्च लेखाशिर्ष २२०२- सर्वसाधारण शिक्षण ८० - सर्वसाधारण , ८०० इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (०६) (०२) राज्यातील विद्यार्थ्यांसाठी अपघात विमा योजना (२२०२३१०९) ३१ सहायक अनुदाने, सागणी क्र. ई -२. या लेखाशिर्षाखाली त्या त्या वर्षाच्या उपलब्ध अनुदानातून भागविण्यात यावा.

११. सदर आदेश नियोजन विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १९८ / १४७१ दि. ३१/५/२०२२ तसेच वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ५४६/व्यय -५, दि.०२/०६/२०२२ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०६२११७२८३३१३२१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने .

(प्रविण मुंढे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा . मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

२. मा . उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा . मंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव
४. मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव , (सर्व)
५. मा . राज्यमंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव
६. मा . राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व)
७. सर्व विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य
८. मा . मुख्यसचिव, यांचे स्वीय सहाय्यक
९. सचिव , शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
१०. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव / सचिव , मंत्रालय , मुंबई
११. सर्व आयुक्त , महानगरपालिका
१२. संचालक , माहिती व जनसंपर्क संचालनालय , मंत्रालय , मुंबई
१३. सर्व जिल्हाधिकारी
१४. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी , जिल्हा परिषद
१५. शिक्षण संचालक (प्राथमिक) महाराष्ट्र राज्य , पुणे
१६. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) महाराष्ट्र राज्य , पुणे.
१७. शिक्षण संचालक (प्रौढ शिक्षण) , महाराष्ट्र राज्य , पुणे
१८. संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद , पुणे.
१९. संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ (बालभारती) पुणे
२०. अध्यक्ष , महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२१. राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद , चर्नीरोड , मुंबई
२२. आयुक्त , आदिवासी विकास , आदिवासी विकास भवन , आग्रा रोड , नाशिक
२३. आयुक्त , कृषि संचालनालय , सेंट्रल इमारत , पुणे
२४. संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय , सेंट्रल इमारत, पुणे.
२५. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय
२६. सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक
२७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) , महाराष्ट्र १/२. मुंबई / नागपूर
२९. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) , महाराष्ट्र मुंबई / नागपूर
३०. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक / प्रौढ), जिल्हा परिषद
३१. सर्व मुख्याधिकारी , नगरपालिका / नगरपरिषद
३२. सर्व प्रशासन अधिकारी , नगरपरिषद / कटक मंडळे
३३. शिक्षण निरीक्षक (दक्षिण पश्चिम / उत्तर) बृहन्मुंबई
३४. शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील सर्व कार्यासने
३५. निवड नस्ती (एसडी-६)

शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण -२०२१/ प्र.क्र .१५२/ एसडी-६

दिनांक : २१ जून, २०२२ चे सहपत्र

विवरणपत्र-अ

दाव्यासाठी करावयाच्या अर्जाचा नमुना

१) अर्जदाराचे नाव (विद्यार्थ्यांचे आई/वडील/भाऊ/बहीण/पालक)

-----, वय-----, गाव-----

तालुका-----, जिल्हा-----, विद्यार्थ्यांशी नाते-----

२) विद्यार्थ्यांची शाळा / संस्थेचे नाव-----

गाव-----, तालुका-----, जिल्हा-----

३) विद्यार्थ्यांस अपघात झाल्यास दिनांक-----, उपचार घेतलेल्या दवाखन्याचे नाव-----

-----, दिनांक-----ते-----दिनांक-----

उपचारासाठी लागलेला खर्च-----

(एकापेक्षा अधिक दावाखन्यात उपचार घेतले असल्यास क्रमवारी नुसार सर्व दवाखन्यांची नावे व

कालावधी व वैद्यकिय प्रमाणपत्रे)

४) दावा करित असलेले कारण-----अवयव निकामी असल्यास अवयवाचे नाव-

५) विद्यार्थ्यांवर झालेल्या शस्त्रक्रीयेचे नाव-----उपचार घेतलेल्या दवाखन्याचे

नाव-----, दिनांक-----ते-----,

उपचारासाठी लागलेला खर्च-----)

६) जखमी / अजारी विद्यार्थ्यांचे नाव-----उपचार घेतलेल्या दवाखन्याचे नाव----

-----, दिनांक-----ते-----, उपचारासाठी

लागलेला खर्च-----)

७) दावा सिध्द करण्यासाठी खालीलपैकी कोणती कागदपत्रे जोडली आहे:

अ.क्र.	अपघाताची बाब	सानुग्रह अनुदानाची रक्कम रूपये	प्रस्तावासोबत ३ प्रतीत सादर करावयाची कागदपत्रे
१	विद्यार्थ्यांचा अपघाती मृत्यू	रु.१,५०,०००/-	१.प्रथम खबरी अहवाल २.स्थळ पंचनामा

			३.इन्क्वेस्ट पंचनामा ४.सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले मयत विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत शवविच्छेदन अहवाल.किंवा मृत्यू दाखला (सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले)
२	आपघातामुळे कायमचे अपंगत्व (२ अवयव /दोन डोळे किंवा १ अवयव व १ डोळा निकामी)	रु.१,००,०००/-	अपंगत्वाच्या कारणाबाबतचे डॉक्टरांचे अंतिम प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह (कायम अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र)
३	अपघातामुळे कायमचे अपंगत्व (१ अवयव किंवा १ डोळा कायम निकामी)	रु.७५,०००/-	अपंगत्वाच्या कारणाबाबतचे डॉक्टरांचे अंतिम प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह (कायम अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र)
४	विद्यार्थ्यांस अपघातामुळे शस्त्रक्रिया करावी लागल्यास	प्रत्यक्ष हॉस्पिटलचा खर्च किंवा जास्तीत जास्त रु.१,००,०००/-	शस्त्रक्रियेबाबतचे हॉस्पिटलचे प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह
५	विद्यार्थी आजारी पडून, सर्पदंशाने किंवा पोहताना मृत्यू झाल्यास	रु.१,५०,०००/-	हॉस्पिटलचे सिव्हील सर्जन यांनी प्रति स्वाक्षरीत केलेले मयत विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत शवविच्छेदन अहवाल किंवा मृत्यू दाखला
६	विद्यार्थी कोणत्याही कारणाने जखमी झाल्यास (क्रीडा स्पर्धेत खेळताना, शाळेतील जड वस्तू पडून, आगीमुळे, विजेचा धक्का, वीज अंगावर पडून,)	प्रत्यक्ष हॉस्पिटलचा खर्च किंवा जास्तीत जास्त रु.१,००,०००/-	हॉस्पिटलचे उपचारा बाबतचे प्रमाणपत्र सिव्हील सर्जन यांच्या प्रति स्वाक्षरीसह

अर्जदाराची सही

मुख्याध्यापक / संस्थेचे प्राचार्य यांचे अभिप्राय व स्वाक्षरी आणि शिक्का:-